СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рокъ V. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 21-го Жовтня 1897. | Число 43.

Календарь.

Жовтень.		
21	Ч.	Якова ап., Андроника
22	П.	Евламиія, Евлампіи
23	С.	Филипа, Теофана
24	Н.	1°. ПО СОШ., Прова
25	П.	Карпа, Папилы
26	В.	Параскевы преп.
27	С.	Евтимія, Лукіяна

Змѣстъ.

Справы „Союза". — Мои сердешни приятелѣ въ Канадѣ. — О конституціи Спол. Державъ Америки. — Вѣсти зъ Канады. — Новинки. — Вѣсти робітничи. — Фейлетонъ: Тымко Гаврилюкъ. — Мôй переходъ на православіе. — Оголошеня.

УВАГА.

Хотячій приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою.

Rev. John Ardan
225 Warren st.
JERSEY CITY, N. J.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Звертаєсь увагу членôвъ „Союза" на слѣдуючі рѣчи:

1) Щобы реґулярно свои мѣсячнѝ вкладки платили и рôвночасно зъ посылкою грошей до касіера, дали о тôмъ знати секретареви.

2) Щобы тѝ, що виннѝ за статуты и грамоты по 25 цт., а за вôдзнаки по долярови, найдальше до 25. децембра тѝ грошѣ до касы зложили. въ противнôмъ разѣ тымъ, що виннѝ по 25 цнт. буде рахуватись такъ, якъ бы за оденъ мѣсяць, а тѝ що по долярови, за два мѣсяцѣ вкладки свои до касы не заплатили.

3) Щобы нововступаючѝ члены сейчасъ и докладно декляраціи выповняли и до секретара вôдсылали.

4) Що вôдзнаки можна дôстати у секретара по цѣнѣ $1.00 за штуку.

ВЫДѢЛЪ „СОЮЗА".

КВИТЪ

на $250. словомъ двѣста пятьдесять долярôвъ, котрѝ я вôдобравъ вôдъ п. Юрія Хпляка, касіера „Р. Н. Союза", яко посмертне по моѣй женѣ Юліи. — За скоре выплачене складаю сердечну подяку головному выдѣлови и напоминаю всѣхъ Русинôвъ, щобъ чимъ скорше записували ся до „Р. Н. Союза".

Олифантъ. Па., 11. октобра 1897.

Афтанъ Телехъ.

При свѣдкахъ:
Деонизій Пырчъ.
Даніилъ Свала.
Константинъ Кобанъ.

Мои сердешнѝ приятелѣ въ Канадѣ.

Повернувши зъ Edmonton я перечитавъ поетичну статю въ „П. А. Вѣстнику:" „Православіе въ Канадѣ" и вырозумѣвъ еѣ добре, тымъ лѣпше и докладнѣйше, бо за часъ вôдъ 25. вересня до 4. жовтня мавъ нагоду на мѣсци провѣрити цѣлу справу. Справдѣ, тѝ мои сердешнѝ приятелѣ, котрыхъ я такъ любивъ въ Пенсильвеніи, доказують чудесъ и я готовъ ихъ полюбити за ихъ незрôвнаный спритъ и надлюдску енерґію въ повненю свои місіи. — О. зъ Seattle зô своимъ псаломщикомъ забавили ся въ туристôвъ и перехавши дорогу зъ Vancouver до Едны, побули тамъ кôлька днѣвъ и навернули до 600 душъ зъ заблужденія папского на саму чисту и единоспасительну вѣру, на православіе. Доконавши сего геройского чину, мусѣли певно телеґрафовати до господина Оберпрокурора та може и самому батюшцѣ—цареви послали специяльный рапортъ. Та бо се не жартъ! 600 заяцѣвъ за однымъ выстрѣломъ. Сего не всякій стрѣлецъ докаже. Або говорѣть такѝ небылицѣ дурному, мои сердешнѝ приятелѣ, або такимъ якъ вы самѝ. Та Канада то не Пенсильвенія, де народъ зôйшовъ ся по пейдѣ до сальону, Коханекъ зафундувавъ разъ, третій и десятій тай вже православіе валяе ся по пôдъ бару. Я на тѝ небылицѣ не звертаю уваги, якѝ наплѣвъ О. Місіонеръ въ ч. 2. „Ир. А. Вѣстника". але подивлю ся на рѣчь зъ принципіяльного боку.

Треба вамъ знати О. Місіонеръ, якъ также и вашой власти, котра васъ тамтуда выслала, що наша кольонія въ околици Limestone-lake розложена на просторони близько 30 миль. Она находить ся на тавншипахъ 56 и 55 R. 21, 20, 19 и 18, вôдъ рѣки Saskatchewan на заходѣ ажь недалеко до мѣсточка Victoria на всходѣ. На той просторони жіе понадъ 120 родинъ, зъ того 27 родинъ православныхъ зъ Буковины, прочѝ грекокатолицкого обряду, а кôлькохъ Русинôвъ обряду римского. Фізична неможливôсть не позволила всѣмъ людямъ явити ся на мѣсци, де вы служили Богослуженє, а вы служили на Федора Немирского фармѣ, котра находить ся Т. 56 R. 18, S. 2 SE ¼. Впрочѣмъ я маю листъ вôдъ Русинôвъ зъ заходнои части, тамъ ихъ вôдъ И. Санетовича есть 29 родинъ, котрѝ зовсѣмъ тамъ не були. — Дотычный уступъ зъ пôдписами: Иванъ Сахманъ, Иванъ Добровскій, Петро Кипанъ и Василь Никифорюкъ — дословно гласить такъ:

„Межи нами всьо старе на західній стороні кольоній відъ ріки саскачеванъ мишь тілько К. Н. і другі его сусіда запроваджують православію і ті ксьондзи право славні були коло К. Н. али знашоѣ сторони тамъ ніхто нибувъ бо навіть ми низнали ажь потімъ по ті оказіѣ, ми вякі вірі вродили ся таку знаємо і отримуємо а за другихъ низнаємо".

Знаю, що велике число людей було на роботѣ въ Nauton и Bacleod — отже байка про тыхъ 600 людей, се чиста бляґа. До кресту несуть нашѝ люде дѣти до всѣхъ священникôвъ, якій ся трафить. Вѣнчати вы не вѣнчали Василя Чѣтчака, тôлько благословилисте, бо его вѣнчавъ католицкій священникъ. Правда, що писали до San Francisco люде, але се писало лишь кôлькохъ интриґантôвъ безъ вѣдомости цѣлого народу. Люде не розумѣли васъ зовсѣмъ, бо вы говорили россійскою мовою — отже не може бути бесѣды про те, що народу 600 заявило охоту перейти на православіе. Если у мене буде пôдъ рукою списъ всѣхъ осôбъ на тôй кольоніи, а я о се постараю ся, то я вамъ доведу, що абсолютно нема тамъ такого числа дорослыхъ людей. По що-жь пускати такѝ бляґи? Треба було вôдложити троха часу и через два тыжнѣ поѣздити по кольоніи, запытати ся кождого зъ осôбна, а були-бысте почули, щобы вамъ були заспѣвали. Не о те менѣ ходить, таке місіонарство то пуста забавка. Менѣ росходить ся о то, до чого доведе баламучене людей? — Я посмѣю запытати ся публично Ихъ Преосвященства Епископа Николая, звôдки вôнъ мае право высылати помѣжь нашихъ людей до Канады місіонарôвъ, котрѝ бы обкидовали болотомъ унію и нищили почату орґанізацію? Взявши рѣчь принципіяльно, Епископъ Алеутскій и Аляскинскій не мае права высылати місіонарôвъ до Канады. Се-жь прецѣ чужа для него територія. Пôсля моеи гадки мають право высылати своихъ місіонарôвъ, лишь Ординаріяты: гр. кат. у Львовѣ и гр. оріет. въ Чернôвцяхъ такъ довго, поки ту на мѣсци, місіи не будуть цѣлковито зъорґанізованѝ. Що тѝ оба ординаріяты свои обовязки сповнять, о се не повинна болѣти голова, ажь епископа правосл. зъ San Francisco. Хто знае хоть трошка, яка мозольна праця, хоть бы маленька организація нашого народа въ Канадѣ, роскиненого по такихъ безмежныхъ просторахъ, той уважавъ бы зброднярoмъ того чоловѣка, котрый важивъ бы ся для пустыхъ примхôвъ, почату организацію нищити. — О. Маляревскій зъ Minneapolis мае понятіе, що се значить ѣзда фѣрою 95 миль зъ Whitewood до Yorkton? Крôмъ тои великои шкоды, наносять православнѝ місіонарѣ ще и другу не менче важну шкоду нашому народови. Нашъ чоловѣкъ прійшовъ бѣдный до Канады, ему дуже придалась бы пôдмога зô стороны ряду, бодай на першу зиму. Треба вамъ знати добродѣѣ православнѝ, що правительство канадійске зô взглядôвъ політичныхъ не може добрымъ окомъ дивити ся на аґітацію панроссійску. Чи-жь народъ мае и за вашу высоку політику терпѣти — а вы будете вѣшати кресты на грудьохъ и доляры въ золотѣ ховати по глубокихъ кишеняхъ? Правдивѝ місіонарѣ не такъ понимають місіи. Я видѣвъ въ Keewatin, якъ місіонарѣ католицкѝ и протестантскѝ подѣлили кольонію индіянску на двѣ части и тихо безъ обопôльныхъ проклонôвъ працюють надъ культурою того племени.

До кождого мого брата православного вôднесу ся зъ любовію и зъ людскою толеранцією — а кождого мошенника буду поборювати скôльдо силъ стане. не зважаючи на те, що у васъ матеріяльнѝ условины пригожѝ, а у насъ бѣда. Я вмѣю и пѣхотою ходити, якъ не стати мене на фѣру. Вже разъ повиннѝ всѣ славянскѝ народы зрозумѣти, що аґітація панроссійска, на вôльнôй земли американскій, се язва, котра ґанґрепуе орґанізмъ славянскій и спôльными силами вытяти того рака, що чимъ разъ дальше коренить ся въ нашôмъ организмѣ. А на рака нѣяка операція не страшна!

О. Несторъ Дмитрôвъ
рускій священникъ въ Канадѣ.

О КОНСТИТУЦІИ СПОЛУЧ. ДЕРЖАВЪ АМЕРИКИ.

Хто зъ насъ, що прибувъ зô старого краю, не память тои страшнои пропасти, котра тамъ дѣлить хлопа вôдъ пана, священника вôдъ цивильного та навѣть прибитого бѣдою хлопа вôдъ двôрского пôдпанка? Хто не памятае тои податливости и невольничихъ поклонôвъ одныхъ передъ другими а въ конци того переконаня, що то все такъ мусить бути, бо оно есть природне або Богомъ установлене, якъ насъ навчили?

Тымчасомъ кождый зъ насъ, що прійшовъ до того краю, не здаючи собѣ навѣть справы зъ того, чуе однакъ вôдъ разу, що находить ся въ цѣлкомъ иншôмъ свѣтѣ, свѣтѣ новôмъ, новыхъ понятій и оточеня. Чуе, що вôддыхае навѣть инакше — свобôдно, знаходить ся мѣжь цѣлкомъ иншими людьми, есть частиною новои суспôльности, середъ котрои пôдносить ся въ почутю свои гôдности особистои и горожаньскои. Ту отже нема того стародавного, дивачного подѣлу на пана и Ивана, ту кождый свôй панъ, але всѣ однаковѝ рôвнѝ передъ правомъ.

Дежь прото шукати причины рôжнородности стосункôвъ старого а того к[раю], а за тымъ и змѣны наш[и]хъ понятій и переконань? — Въ конституціи Сполученыхъ Державъ Америки, въ уставѣ або еи законахъ, котрѝ дають намъ свободу політичну, свободу вѣроисповѣданя, саморядъ, рôвнôсть всѣхъ передъ правомъ и найцѣлковитшу свободу прасы.

Для того треба намъ, Русины краяне, пôзнати конституцію того краю, хотячи бути добрымъ горожаниномъ. Щобы зновъ докладно пôзнати конституцію, не выстарчае перечитати параґрафы або и знати ихъ на память; намъ треба пôзнати духа тыхъ правъ и понятія тои суспôльности американьской, котра бôльше якъ сто лѣтъ тому, змогла ся на уложене тыхъ законôвъ, котра числячи тогды заледви 2 и пôвъ милiона людности, вôдважила ся на оголошене и выборене независимости, установлене федераціи або Злученя Державъ, на пôдставахъ и за законахъ, котрѝ до нынѣшного дня обовязують, а зъ котрыхъ мы корыстаемо. Мѣжь тою горсткою людей були особы, котрѝ такъ высоко понимали гôднôсть людей вôльныхъ и належныхъ чоловѣковѣ правъ природныхъ, що потрафили освободити ся зъ пôдъ ярма пересудôвъ и дати пôдвалины цѣлкомъ новому ладови по-

(Продовженє на другой сторонѣ.)

8

ТЫМКО ГАВРИЛЮКЪ.

ОПОВѢДАНЄ ЗЪ ЕМІГРАЦІЙНОГО ЖИТЯ.

— НАПИСАВЪ —

Несторъ Дмитрôвъ.

(Конецъ).

Урядникъ иммиґраційный Русинъ, Кирило Березовскій, недавно еще заѣхавъ въ Канаду. Урядъ перевôдчика, а тымъ самымъ, якъ бы опѣкуна нашихъ людей, справовавъ въ початкахъ нашои еміграціи, російскій жидокъ, котрый належавъ до шайки покутныхъ аґентôвъ, котрѝ тягали ся, мовъ тѣни за нашимъ мужикомъ по Вінніпеґу. На щасте зъявивъ ся нашъ интеліґентный чоловѣкъ Кирило Березôвскій, котрый по великихъ трудностяхъ обнявъ урядъ переводчика и ставъ въ початкахъ одинокимъ чоловѣкомъ, одинокимъ посередникомъ помѣжь нашими людьми, а урядомъ иміґраційнымъ. Не въ силѣ бувъ урядникъ выповнити докладно такъ важныхъ рубрикъ. Народъ перестрашеный не сказавъ правды. Не признали ся люде, кôлько мають гроша, а то такъ важне, бо пôсля засôбности людей, роздѣляе ся ихъ по вôдповѣдныхъ кольоніяхъ. Есть колонія близько Winnipeg, въ сусѣдствѣ Спол. Державъ, де народъ незасôбный мае спосôбнôсть заробити центы и тамъ пхае урядъ бѣдакôвъ. Суть кольоніи, де земля дуже добра, але треба лѣсъ корчувати, отже треба бôльшого засобу, щобъ можна тамъ розгаздовати ся. Суть кольоніи вôддаленѝ на кôлькадесять миль вôдъ великихъ мѣстъ, зарôбкôвъ нема — треба зновъ тамъ искати иншихъ людей и т. д. Нашъ чоловѣкъ не скаже правды, отже годѣ въ такôмъ порядку кольонізацію перепровадити. — Заѣхали въ конци величезнѝ потяги до Winnipeg. Майже всѣ цѣкавѝ мешканцѣ столицѣ Манітобы залягли дворець, щобъ доволѣ надивити ся на иммиґрантôвъ, щобъ розвеселити ся, доволѣ набавити ся. А не богато треба до забавы пустымъ, ексцентричнымъ Американцямъ. Кôлька нашихъ брудныхъ кожухôвъ, кôлька галицкихъ босыхъ бабъ въ короткихъ спôдницяхъ, въ брудныхъ сорочкахъ, кôлька дѣтей окрытыхъ лахманами — выстарчить, щобъ забавивъ ся Американець. Середъ иншихъ обставинъ житевыхъ выхованый Американець, не знаючи условинъ житевыхъ нашого народа, не маючи понятія, скôлько горя и недолѣ черезъ цѣлѝ вѣки перетерпѣвъ той честный и працьовитый народъ, неможе Американець на нѣчого иншого здобути ся, хиба на пустый смѣхъ, котрый ему певно чести не приносить. Повыходили и повыѣздили репортеры газетярскѝ, тѝ ходячѝ пльоткарки американскѝ и наладивши апараты фотоґрафічнѝ, знимали цѣкавѝ образцѣ зъ ґрупъ нашого народа. Урядники иммиґраційнѝ дѣлять людей на ґрупы, цѣкавѝ жидки вже обступили купку народа, знакомѝ витають ся зъ краянами, довгій рядъ иммиґрантôвъ зъ тлумаками на плечахъ и пôдъ пахами, тягне ся до великого будынку, котрый называе ся:

Immigration House.

Въ великôй сали дому иммиґраційного розложивъ ся народъ по пôдъ стѣны въ три ряды. Жѣнки зъ дѣтьми порозсѣдались на пôдлозѣ помѣжь тлумаками, чоловѣки стоять, балакають, роспытують ся. Цѣле подвôре облягъ народъ, мовъ на вôдпустѣ въ Сучавѣ або въ Зарваници. На першôмъ и другôмъ поверсѣ повно народа въ закамаркахъ, подôбныхъ до будокъ въ купелевыхъ мѣстахъ. Урядники и служба дому иммиґраційного крутять ся помѣжь народъ, а на столѣ въ великôй сали засѣло кôлькохъ панкôвъ, покутныхъ аґентôвъ, котрѝ своими злодѣйскими очима сверлують народъ и мовъ яструбы чигають зъ горы на свою добычь. Я видѣвъ въ моимъ житю двѣ ґрупы найбôльшихъ падлюкъ: зволочь покутныхъ аґентôвъ и часть угро-рускихъ попôвъ въ Америцѣ. Котримъ-бы дати першенство, годѣ бы рѣшити ся, щобъ не образити котру зъ тыхъ ґрупъ. — Повечерѣло вже. Покутнѝ аґенты, мовъ бы чекали тои догôдной хвилѣ. Найстаршій зъ нихъ вставъ тай пôднялись и всѣ прочѝ, якъ бы на команду и почали оброблятн народъ. Були се Поляки и россійскѝ жидки. Черезъ цѣлый вечеръ, до пôзнои ночи, малювали пôдляки найчорнѣйшими красками даровѝ землѣ, захвалюючи купнѝ землѣ въ околици Winnipeg. Повторяли они байки, сѣянѝ въ Галичинѣ про даровѝ волы, коровы, а збаламученый народъ почавъ гудѣти, мовъ пчолы въ улію, якъ хто закурить дымомъ ихъ спокôйне мешканє. На другій день треба було пороздѣляти народъ на партіи и повысылати по кольоніяхъ. Урядники иммиґраційнѝ списують народъ, бѣгають за пакунками, запотребовують въ живнôсть и въ найпотребнѣйшѝ знаряды домовѝ и господарскѝ. Кирило Березовскій провадить цѣлу гурму до банку, щобъ помѣняти грошѣ. Народъ по дорозѣ губить ся, вступае до жидôвскихъ склепôвъ, слухае рôжныхъ пôдшептôвъ жидôвъ, Англики оглядають по улици нашѝ одяги, плескають въ долонѣ, свищуть, кричать. Суматоха не доописаня. Такъ кôлька днѣвъ переминуло. Зъ великою трудностію удало ся въ кôнци подѣлити народъ на кôлька партій и порозсылати по кольоніяхъ. Спора купка людей, мѣжь тыми найзаможнѣйшѝ и найбѣднѣйшѝ остали, непоѣхали. Найзаможнѣйшѝ, збаламученѝ покутными аґентами чекали на купнѝ фармы, найбѣднѣйшѝ чекали на роботу. Тымко оставъ зъ родиною, бо не було зъ чимъ ѣхати на фарму. Чекае Тымко вже другій тыждень тай тяжко журить ся. Найнявъ вже хлопця до Англика-фармера за 8 дол. на мѣсяць, найнявъ вôдтакъ дѣвчину въ мѣстѣ до службы за 5 дол. мѣсячно, лишивъ жѣнку зъ менашими дѣтьми въ домѣ иммиґраційнôмъ, а самъ потягъ на роботу. Нема иншои рады, треба заробляти, якъ нема чимъ розгаздовати ся. — Купка богачѣвъ, якъ ихъ бѣднѝ называли, лазять зъ аґентами по канцеляріяхъ, лазять по шинкахъ, раду радять при повнôй дорогôй чарцѣ, ѣздять по купныхъ фармахъ, дивлять ся, обзирають, выбирають, тай не можуть выбрати. Для жѣнокъ и дѣтей повынаймали дорогѝ станціи въ мѣстѣ, жіють зъ готового цента, крутять ся, ходять, журять ся и кôнця тому нема. Кôлькохъ зъ нихъ менше терпеливыхъ, покупили фармы, поплатили по 15 дол. за акеръ, троха грошей дали, а проче лишило ся на довзѣ. Другѝ ѣздять, шукають, платять аґентикамъ за кождый крокъ, за кожде слôвце, жѣнки

„SVOBODA“

(LIBERTY.)

Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“

Mt. CARMEL, PA.

P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00

До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:

To „SVOBODA“

P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зô стороны першои)

літичному. Они прото власнымъ дѣломъ, котре доси треває, обезсмертнили свои заслуги.

Хотячи добре зрозумѣти и оцѣнити значѣне конституціи того краю, мусить ся бодай коротко навести понятя и стосунки, якъ они розвивали ся и якѝ ще дотеперь панують въ суспôльностяхъ цивильзованыхъ народôвъ и противоставити ихъ понятіямъ и условіямъ, котрѝ були пôдставою до уложеня конституціи -Сполученыхъ Державъ Америки.

I.

Коли сягнемо первѣсныхъ стосункôвъ, коли то люде жили собѣ разомъ, яко племена и поколѣня. то зобачимо, що стосунки взаимнѝ мѣжь ними були обусловленѝ лишь силою физичною, перевагою брутальною. Хоробрôсть, зручнôсть и побѣда становили и надавали право. Найхоробрѣйшій и найсильнѣйшій межи ними зôстававъ проводиромъ, начальникомъ, законодателемъ и судіею. Поконаный зôставъ невôльникомъ. Кромѣ того вôдъ найдавнѣйшихъ часôвъ духовеньство зъ причины низкои степени просвѣты людей, обняло провôдъ и контролю надъ совѣстею и умысломъ народôвъ. Яко заступники и представителѣ рôжныхъ богôвъ и божкôвъ на земли выробили они въ коротцѣ могучу, осôбну касту людей-священникôвъ и проводили народови въ всѣхъ его справахъ. Для того, коли зачали люде дѣлити ся на народы и державы, бачимо мѣжь ними подѣлъ на станы: священникôвъ, рыцарѣвъ, свободныхъ и невôльникôвъ.

Хотяй въ дальшôмъ розвою своимъ декотрѝ державы дойшли до высокого розвою и понятія права то однакъ та сама сила брутальнои переваги сильнѣйшого надъ слабшимъ була завсѣгды головною пôдставою стосункôвъ суспôльныхъ. Неограничена власть володаря. рôжнѝ привилеѣ станôвъ а невôльництво, опирали ся лишень на перевазѣ одныхъ надъ другими. Въ державѣ римскôй, вже яко республицѣ, малпсьмо высоко розвиненѝ права полiтичнѝ, горожаньскѝ. але заразомъ всѣ рôжницѣ станôвъ, невôльництво и ненависть религійну. Навѣть права цивильнѝ або стосунки приватнѝ людей мѣжь собою пôдлягали тôй перевазѣ сильнѣйшого надъ слабшимъ. Коштомъ слабшихъ загортали сильнѣйшѝ всѣ права въ свою користь. Жѣнки завсѣгды були покривдженѝ черезъ мущинъ, они були лишенѝ не лишь правъ политичныхъ, але и цивильныхъ, особистыхъ. Н. пр. жѣнки не мали права наслѣдства; въ супружествѣ уважано ихъ за невôльницѣ до того степени, що розводу мôгъ лишь жадати мужь; вôнъ мавъ право нагнати свою жену, але ей то право не прислуговало, У жидôвъ ще до днесь задержалось то право; розвôдъ въ нихъ полягае на томъ, що мужь, навѣвши причины, оповѣщае женѣ письменно або при свѣдкахъ, що не хоче еѣ бôльше мати за жену.

Христіяньство зганило вправдѣ невôльництво и змѣнило богато формъ взаимныхъ стосункôвъ, але церковъ, особливо католицка, сама въ своѣй ерархіи абсолютна, впоила въ людскѝ понятія и вкорѣнила засаду: всяка власть вôдъ Бога дана. Въ новожитныхъ отже народахъ христіяньскихъ власть, оперта на перевазѣ силы, стала ся помазанемъ Божимъ, монарха — выбранымъ и помазанымъ зъ ласки божои. Станы поодинокѝ уважають свои привилеѣ и перевагу одныхъ надъ другими за привилеѣ божѝ. Понятя тѝ а пересуды впоюванѝ вѣками такъ вкорѣнили ся въ умыслъ людскій, що до днесь ще дехто уважае то за актъ вѣры.

А однакъ есть се ничь иншого якъ лишь перевага сильнѣйшого надъ слабшимъ, приодѣта лишь въ форму сталого порядку суспôльного.

Змѣна такого стану наступила доперва р. 1791,

Народъ французкій, находячи ся въ невыносимыхъ условіяхъ свого истнованя, зôбравъ всю свою силу и вôдвагу и вхопивъ за мечь, щобъ положити тому конець. Потоками свои власнои крови, вôнъ знѣсъ идею монархіи и привилеѣ станôвъ и оголосивъ всѣхъ людей собѣ рôвными передъ правомъ. Идея та затрясла цѣлою Европою и захитала тронами; монархи застрашили ся, але взялись за руки и знищили спасительный рухъ въ Франціи. Однакъ вôдъ тогдѣ идея рôвности и правъ особистыхъ запановала въ цѣлôй суспôльности старенькои Европы а страшна она для всѣхъ монархій, котрѝ за помочію 9 миліонôвъ баґнетôвъ старають ся затримати повагу монархіи и престарѣлый еи ладъ суспôльный.

По всѣхъ краяхъ Европы — кромѣ Росіи — надано конституцію, пôсля котрои народъ самъ за помочію своихъ представителѣвъ мае рядитись. Але тѝ конституціи, наданѝ рядами монархичными, суть лишь маленькимъ уступствомъ самоволѣ въ користь народу; обчисленѝ они на заспокоене свѣдомости и самопôзнаня люду, що будить ся неустанно. Привилеѣ станôвъ прецѣнь всюды позôстали въ цѣлôй силѣ — а народъ тяжко бореть ся о свои политичнѝ права.

Правительства и власть церковна взаимно собѣ помагають до удержаня слѣпого послуху власти. Церковъ въ тыхъ державахъ есть институціею бôльше политичною якъ релиґійною, средствомъ до удержаня пережитныхъ институцій.

Въ Европѣ маемо лишь одинъ добрый саморядъ люду въ малôй републицѣ Швайцаріи, зъложенои въ XV. вѣцѣ а усовершенои реформаціею, котра успѣшно розвиваесь.

Представилисьмо коротенько станъ понятій и стосункôвъ суспôльныхъ и политичныхъ въ старôй Европѣ; видимо, що тамъ панує сила пôдтримована баґнетами. Понятія и привилеѣ станôвъ задержали ся до сего часу за помочію правительства, церкви и перевагою власною тыхъ станôвъ. — Приглянымо ся теперь, що була за причина, що суспôльность американьска, хотяй складалась зъ людей прибувшихъ зъ Европы, выпередила старый свѣтъ въ понятіяхъ и заложила державу на цѣлкомъ новыхъ основахъ?

(Дальше буде).

За „Свободу“ належить ся заплатити!

ВѢСТИ ЗЪ КАНАДЫ.

О. Шереґелій, гр. к. священникъ зъ Спол. Державъ ѣздивъ минувшого мѣсяця до Lethbridge, B.C., де нашѝ люде, а особливо богато Словакôвъ и Мадярôвъ занятыхъ при будовѣ новои колеи.

*

Огнѣ преріи̂нѝ теперь на порядку дневнôмъ. Наоколо Winnipeg выгорѣло дуже богато фармъ. Въ Brokenhead, Beausejour и въ Stuartburn погорѣли и нашѝ фармеры. Крôмъ того, що господарства цѣлѝ пôшли зъ дымомъ, попарила ся одна жѣнка и мала дитина.

*

Кореспондентъ петербурскои газеты „Times“ пише, що тысячѣ Русинôвъ зъ Галичины въ Спол. Державахъ и въ Бразиліи подали просьбу до епископа въ San Francisco, щобъ ихъ принявъ на православіе и (цѣкава рѣчь) the Russian nationalty. Перестрашена Австрія протестує противъ того замаху державного. Ту небылицю рострубѣли всѣ амер. газеты, додаючи вôдъ себе неможливо дурнѝ коментарѣ. Що за цѣль такѝ небылицѣ въ свѣтъ пускати — не знаю.

*

Князь Крапоткинъ, звѣсный россійскій анархістъ и публицистъ, котрый вôдъ 1874 року жіе на выгнаню въ Англіи, объѣздживъ минувшого мѣсяця Канаду, выделеґованый товариствомъ ґеольоґічнымъ въ Торонто.

*

Въ Canmore, N. W. T. експльодовали ґазы въ майнахъ и попарилось 6 майнерôвъ дуже небеспечно. Тамъ робить трохъ нашихъ людей зъ Mt. Carmel, Pa. Чи и ихъ нещасте постигло не знаемо, бо газеты не подають имена попареныхъ людей.

*

До роботы при новôй колеи въ Crow's Nest потрѣбно людей. Якъ бы хто хтѣвъ заробити черезъ зиму грôшь, най ѣде тамъ, а на веснѣ буде мавъ зъ чимъ господарство почати.

*

Аґітаторъ соціялістôвъ Дебсъ ѣздить теперь по Канадѣ.

Кореспондентъ „Свободы“.

НОВИНКИ.

Складайте центы!

Коли шерифъ Мартинъ и его помôчники допустили ся такого дикого морду въ Латимеръ на страйкуючихъ робôтникахъ, сейчасъ пôднесли ся по масовыхъ мітингахъ голосы обуреня, наслѣдкомъ чого було арештоване виновникôвъ. Та на тôмъ ще не конець. Треба бы намъ старати ся, щобъ за той беззаконный нападъ стрѣтила ихъ заслужена кара, а того не осягнемо якъ не будемо мати добрыхъ лоерôвъ, котрѝ бы боронили покривдженѝ вдовы и сироты. А щобъ мати добрыхъ лоерôвъ, потреба грошей. Вже майже всѣ народности славяньскѝ складали ся на ту цѣль, а що ще важнѣйше, всюды рôбять колекту, на вдовы и сироты по убитыхъ страйкерахъ, лишь мы Русины лишили ся по заду и геть мы вже про ту суму подѣю забули. А оно такъ не повинно бути! Якъ робôтники выграють той процесъ зъ шерифомъ Мартиномъ то на тôмъ зыскае справа робôтнича взагалѣ, бо не прихильнѝ робучому людови побачать то, що другимъ разомъ не уйде имъ уже безкарно такій поганый вчинокъ. Тожь рускѝ робôтники до дѣла! Всюды збирайте датки, хоть бы и наймени̂шѝ и засылайте ихъ на руки лолов. секретаря „Р. Н. Союза“, котрого адреса така: Rev. John Ardan, 225 Warren str. Jersey City N. J. -- Ану но покажѣмь, що и мы вôдчули смерть невинныхъ офѣрь и не тôлько словами прилучили ся до вспôльного протесту, але показали се и дѣломъ.

*

— Его Ем. Кардиналъ С. Сембратовичь митрополитъ галицкій занедужавъ досить небеспечно. Причиною недуги мае бути якійсь болякъ въ жолудку, котрый перешкаджае травленю.

*

— Кажуть, що кождый чоловѣкъ отже и Русинъ е розумне сотворѣне. Розумомъ пôзнаемо зле и добре. Теперь же кождый знае, що до „Союза“ належати есть добре, а помимо того дуже мало Русинôвъ до „Союза“ належить. Якъ же-жь то одно зъ другимъ погодити? Чи мали бы тѝ всѣ, що до „Союза“ не належать бути нерозумными сотворѣнями божими?

Не нищѣть фейлетонôвъ!

Майже кождый зъ читателѣвъ „Свободы“, коли еѣ перечитае то опôсля або кипе еѣ въ кутъ або пôдруть дѣти, а оно такъ на повинно бути. Тамъ у „Свободѣ“ на долинѣ на першій и другій сторонѣ суть неразъ дуже цѣкавѝ повѣстки; шкода бы було, щобъ по прочитаню заразъ ихъ знищити. Найлучше зъ кождого числа вôдрѣзовати тую часть газеты, котра зве ся фейлетономъ и складати собѣ а такъ коли вже цѣла повѣстка або яка розправа скôнчить ся, тодѣ не тôлько, що самому можна буде перечитати все разомъ а ще и другому подати до перечитаня.

*

— Каз. Жеглянецъ, Литвинъ, що передъ пару роками приѣхавъ до Америки и задля браку средствъ до житя вступивъ до ордену Змартвыхвстанцѣвъ въ Чікаґо, вынайшовъ такій панцирь, котрого не перейде куля. Недавно зъ тымъ панциромъ роблено пробы въ Ню Йорку въ присутности представителѣвъ европейскихъ державъ, котрѝ выказали якъ найкрасшій успѣхъ. Навѣть самъ Жеглянецъ убиравъ ся въ той панцирь и коли до него стрѣлено, куля не ушкодила его тѣла. Конзулѣ европейскихъ державъ намавляли его до якъ найскоршого выѣзду до Европы, обѣцюючи кождый вôдъ свои державы великѝ зыски. Найбôльше, здае ся, обѣцявъ австрійскій конзуль, бо Жеглянецъ намѣряе удати ся до Вѣдня.

*

— Доносять намъ зъ Вестъ Трой, що дня 29 августа три мѣсцевости, де мешкають Русины, именно: Савтъ, Вестъ Трой и Когусъ, злучено въ одну церковну громаду, для заряду котрои выбрано церковну раду. Въ тôмъ дни утворено церковный фондъ, на котрый зложили: Братство зъ Вестъ Трой 100 дол., а громада высше 300 дол. Якъ разъ пôдъ тôй часъ Поляки выставили новый костелъ, а старый досыть тунѣо вôдпродали Русинамъ, та що не було на стôлько грошей то зъ помочію прійшли честнѝ Русины--громадяне, котрѝ заратовали. И такъ Гарасимъ Потоцкій пожичивъ $500, Ф. Телепъ $200 Ф. Гиря $100, Ст. Рончковскій $100 и М. Мескаликъ $100. — Такимъ способомъ довгъ сплаченый до бôльшои половины.

сварять ся, гризуть чоловѣкôвъ, грошѣ круглѝ котять ся и котять.

Недалеко робивъ Тымко вôдъ Winnipeg. Майже кождои недѣлѣ приѣздивъ до жѣнки и дѣтей. Скаржить ся небораченко, що робота при колеи тяжка, але що робити, доляра на улици не знайдешь, а жити треба. Робить Тымко при колеи ажь до живъ, а тамъ и почувъ, що на жнивахъ можна лѣпше заробити тай подувъ на зарôбки до того самого фармера, де его хлопець робивъ.

Вôдъ весны наплыло нашого народа тысячки до Канады и порозбѣгались, хто проворнѣйшій на зарôбки на жнива. Нашѝ богачѣ сидять въ мѣстѣ и гадки не мають за зарôбки. Галицкій мужикъ-газда не пôде робити до другого — встыдае ся. Минули жнива, минувъ часъ молоченя збôжа машинами, надôйшла осѣнь. — Вернувъ Тымко до мѣста, вынявъ зъ-запазухи хустину, розвинувъ на столѣ и выложивъ жѣнцѣ передъ очи цѣлый свôй заробокъ 40 дол. „Та-жь то цѣла сотка на нашѝ грошѣ, крикнула жѣнка. Де бы то чоловѣкъ въ Галичинѣ заробивъ?“ Пруславъ хлопець 20 дол., зайшовъ Тымко до дѣвчины и взявъ за ню 10 дол., отже разомъ есть 70 дол. Було ще своихъ 30 дол., разомъ есть ажь сотка. Не богато тыхъ грошей, але слава Богу, що есть, въ Галичинѣ такои сумы не доробивъ бы ся по вѣкъ. Ходить Тымко тай думае, що дальше почати? Порадивъ ся чоловѣкъ у того и у сего, покупивъ найпотрѣбнѣйшѝ знаряды кухоннѝ, купивъ кухню за 15 дол. и 10 мѣшкôвъ муки, побачивъ, що ѣдуть нашѝ люде и Нѣмцѣ до Edmonton, набравъ охоты тай поѣхавъ и собѣ тамтуды.

VIII.

Тымко на фармѣ.

Три добы треба ѣхати до Edmonton. Сѣвъ собѣ Тымко коло вôкна, пôдперъ рукою бороду тай позирае крôзь вôкно на свѣтъ божій. По обохъ сторонахъ розлягають ся прекраснѝ поля. Высока стерня бѣлѣе ся широко и далеко. Подекуды стоять еще купки пшеницѣ, а тамъ коло бѣлыхъ хатокъ стырчать высокѝ стôжки, чекають на машину. Зъ далека видно, якъ курить ся дымъ зъ комина паровои молотѣльнѣ — запопадливѝ фармеры вымолочують збôже, щобъ по добрôй цѣнѣ спродати. Майже коло кождои стаціи стоять высокѝ шпихлеры елевейторы, въ котрѝ зсыпують фармеры збôже и безъ клопоту и страты часу збувають свôй добутокъ. Системъ зсыпованя збôжа въ елевейторы, росповсюдненый по цѣлôй Канадѣ, а послѣдными часами вже такъ той способъ продажи збôжа сконцентрованый, що нѣхто не може навѣть въ иншій спосôбъ продати, бо колѣева компанія C. P. R. и не перевозить въ иншій спосôбъ збôжа, тôлько забирае его впрость зъ елеваторôвъ. До самого вечера дививъ ся Тымко на плодовитѝ поля Манітобы.

На другій день рано въѣхавъ вже потягъ въ Ассинобою. Поглянувъ Тымко на дворъ и страхъ его обгорнувъ. Пустыня, безмежна пустыня. Сухѝ маленькѝ травы куды оком глянешь. Нѣ кусника орного поля, нѣ корчика одного нѣгде не видати. Всюды пусто и глухо, лишь тамъ далеко, далеко видно стада худобы и табуны коней. Цѣлый день сунє ся тренъ по тôй пустыни. цѣлый день дивить ся крôзь вôкно, ажь ну[...] збирають. Знову вечеръ, знову нôчь. Над[...]ъ пересѣвъ Тымко на другій потягъ и знову цѣлый день ѣхавъ, ажь до вечера. Вôдъ полудня тои днины высунулись вже поля и лѣсы. Фалистый край, покрытый лѣсами, помѣжь лѣсами поля пшеничнѝ. Вôдотхнувъ легко нашь мужикъ и почавъ мимоволѣ шептати молитву. Пôдъ вечеръ ставъ вже на мѣсци и всѣ удали ся до мѣсцевого имміґраційного дому. Кôлька родинъ, що трохи впередъ були приѣхали, перемешкували ту. Зароѣло ся опять, якъ въ улію. Кôльканайцять родинъ розтаборилось, якъ въ дома. На другій день трафила ся оказія, подумавъ Тымко, що нема чого валяти ся по имміґрантѣ, забравъ манатки, всѣвъ на фѣру и поѣхавъ зъ родиною на фарму. Довжезна то дорога зъ Edmonton на нашу кольонію. Цѣлыхъ 50 миль англ. Вôзъ наладованый пакунками и людьми, конѣ, хоть не мизернѝ, ступають зъ вôльна, а старый фармеръ Русинъ оповѣдае людямъ, якъ то имъ буде жило ся на фармѣ. По обохъ бокахъ дороги оброблені̂ вже фармы. Збôже позвожене въ стôжкахъ стоить за хатами, а худоба скубае вôдъ нехочу пожовклу траву. Вôдъ полудня до пôзного вечера заѣхали люде до Форту, минули то маленьке мѣсточко, выѣхали на поле, стали въ корчахъ и ладились на нôчлѣгъ. Выпрягъ фармеръ конѣ, попривязовавъ до воза, вытягъ снопы вôвса и пôдсунувъ имъ пôдъ морды. Люде метнули ся за сухимъ галуземъ, розложили ватру, выняли хлѣбъ и до хлѣба, позасѣдали вокôло ватры и побалакуючи весело, вечеряли. Жѣнки и дѣти позасыпляли на возѣ, а чоловѣки поростягались наоколо ватры и здорово храпѣли, тôлько газда встававъ вôдъ часу до часу и пôддававъ конямъ вôвса. — На небѣ стояла тиха, ясна, погôдна, холодна, осѣнна нôчь. Звѣзды палахкотѣли на синôмъ небосклонѣ, мѣсяць всходивъ, а зарева пôвнѣчнѝ яснѣли бѣлыми лучами и освѣчовали окравокъ неба. Тихесенько, мовь въ гробѣ. Конѣ шелепотять по снопахъ вôвса, народъ храпить, а десь далеко въ ряды годызавые мизерный, сѣрый канадійскій вовкъ.

Скоро свѣтъ рушили нашѝ паломники въ дорогу. На полудне заѣхали мѣжь своихъ людей и порозмѣщовались въ комѣрне по старыхъ фармерахъ. Нашь Тымко примѣстивъ ся у Михаила Ц. Жѣнки привитали ся, якъ бы старѝ знакомѝ, дѣти вôдразу заприязнились, а Тымко выйшовъ зъ Михайломъ его газдôвство оглядати. Михайло Ц. газдовавъ вже въ Канадѣ четвертый рôкъ. Газдôвство свое роспочавъ капіталомъ 270 дол., за котрѝ то грошѣ купивъ въ Winnipeg 2 коровѣ, пару воловъ, вôзъ, плугъ, кухню, 20 мѣшкôвъ муки и 18 дол. принѣсъ на фарму. Нынѣ було у него вже 16 штукъ худобы, пара добрыхъ коней, косярка, вспôльна жниварка, машина до рѣзаня скибъ, кôлькоро безрогъ, будынки господарскѝ, 40 акрôвъ заораного поля и кôлька стôжкôвъ пшеницѣ, жита и вôвса, зъ котрыхъ вôнъ сподѣвавъ ся намолотити около тысячки бушлѣвъ збôжа. Своимъ очамъ не вѣривъ Тымко и бувъ бы певно другому не повѣривъ, якъ бы самъ не бачивъ, якого добра може чоловѣкъ за тыхъ кôлька лѣтъ дождати ся. Поглянувъ Тымко на фарму, спытавъ де граница, а границю ледви можь добачити. Та-жь се 113 морґôвъ! — простôронь величезна.

— Чоловѣче, вôдозвавъ ся Михайло, робити треба, такъ треба працьовати, що ледви рукъ чуешь, а будешь щось въ тôмъ краю мати. А тамъ въ Галичинѣ и руки свои зробишь, а нѣчого не доробишь ся. Бо що придбаешь то ти выдеруть.

Газетярске право въ Америцѣ.

1) Предплатники, доки не повѣдомляють редакцію, що не хотять газеты, будуть уважати ся и на дальше предплатниками.

2) Если предплатники водошлють газету и нехотять еѣ дальше брати, то редакція може газету посылати дальше, доки не будуть выровнанѝ залеглости.

3) Если предплатники занедбують або не хочуть водбирати газеты зъ почты то можуть бути потягненѝ до одвѣчальности и належитость за цѣлый часъ посылки заплатити, доки выразно не зъявлять, щобъ не высылати дальше газеты.

4) Если предплатники перенесуть ся до иншои мѣсцевости безъ повѣдомленя редакціи а газета высылае ся подъ давнѣйшою адресою, подлягають одвѣчальности.

5) Суды суть тои гадки, що не водбиране газеты зъ почты якъ и перепроваджене ся до иншого мѣсця безъ повѣдомленя редкціи ровнае ся ошуканьству зъ розмысломъ.

6) Особу водбираючу и задержуючу газету, безъ взгляду на те чи еѣ замовила чи нѣ, уважае ся посля права за предплатника.

*

— П. Алек. Костикъ, нашь дописуватель доносить намъ, що въ Ню Кенсингтонъ робота иде добре и анѣ одного чоловѣка нема безъ занятя. Теперь зачинають будувати велику фабрику, де чимало людей знайде роботу. Розумѣе ся, що якъ такъ добре поде робота, то повинно знайти ся богато людей, щобъ записали ся до „Р. Н. Союза" и запренумеровали для себе „Свободу", а якъ будуть читати, то навчать ся чогось и не будуть проводити недѣль на гулятицѣ и грѣ въ карты. — Хто вмѣе дути шкло, може ту достати роботу. — Ану-но хлопцѣ зъ Ню Кенсингтонъ, покажѣть, що и нашь плейзъ не позадѣ! Запасуйте ся до „Союза" и пишѣть до Mt. Carmel, Pa. за газетою „Свобода". Най-но и мы выплынемо на верхъ!

*

— Дня 30. септ. водбула ся конвенція калѣкъ въ Ст. Люисъ. Було 2000 учасниковъ.

Вѣсти роботничѝ.

— Charleston, W. Va. Конференція водбута мѣжъ представителями роботниковъ и властителѣвъ копалень въ цѣли запроваджeня однаковои платнѣ по всѣхъ копальняхъ въ долинѣ Kanawha, не осягнула своеи цѣли. Компаністы предкладали 30 цнт. за тону мягкого а 56 за тону твердого вугля платити и роботники приняли були то предложене, але коли они зажадали, щобъ властителѣ подписали контрактъ, не хотѣли того зробити, а казали, що кожда фірма зъ особна мае заключити и подписати контрактъ. Також не хотѣли компаністы пристати на се, щобъ роботниковъ не змушувати куповати въ компанічныхъ сторахъ, въ виду чого справа однаковои платнѣ въ Вестъ Вирджиніи ще не полагоджена.

— Щобъ закончити страйкъ тыхъ 5000 роботниковъ майнеровъ, занятыхъ по копальняхъ вздовжь рѣки Monongahela, компаністы выбрали Людвика Стайбъ зъ Monongahela City и Герберта Лямпертъ, дописователя пітсбурскои газеты „Post" за судіѣвъ мировыхъ, котрѝ мають собѣ выбрати третого и припровадити обѣ стороны до згоды. До неѣ тяжко дойти, бо компаністы не додержують слова и ломять свои пририченя, якѝ поробили на вспольной конференціи въ Columbus, O., коли зобрали ся на ню заступники роботниковъ и властителѣвъ копалень, щобъ закончити великій страйкъ майнерскій. То показуе ся на томъ, що не хочуть подписовати контракту, посля котрого малабъ запровадити ся однакова платня. Богато зъ нихъ говорить, що въ жаденъ способъ не згодять ся на знесене компаничныхъ сторовъ. Якій панъ таке и его слово.

— Здае ся, самѝ компаністы не вѣрять тому, щобъ деколи знову выбрано републиканьского президента. Всѣ великѝ бізнесѣсты, предприемства, котрѝ до сего часу йшли особнякомъ, зъ далека водъ всякихъ трустовъ провадили свой бізнесъ, теперь мовь на перегоны идуть, закладаючи свѣжѝ трусты. За короткій часъ панованя МиКинлого повстала може яка сотка новыхъ трустовъ. Теперь знову всѣ фабриканты шкла воконного на тайной конфереціи въ Camden, N. J. злучились въ новый трустъ, имя котрого есть „American Window Glass Co."

— Въ околици Пітсбурскій замѣтный теперь великій рухъ мѣжъ майнерами твердого вугля. Всюды водбувають ся мітинги, на котрыхъ организують роботниковъ и присоединяють ихъ до головнои уніи роботничои. Таки мітинги водбулись минувшого тыждня въ Второкъ въ Finleyville, въ Середу въ Fayette City и Turtle Creek а въ Четверъ въ Boston. Рускѝ роботники також приступують до уній, особливо по тыхъ мѣсцевостяхъ, де мусять подъ впливомъ погрозъ американцѣвъ

— Що всѣмъ роботникамъ безъ различія треба лучити ся въ великѝ товариства для береженя своихъ интересовъ, то показуесь зъ руху страйкового въ Нѣмеччинѣ. Возьмѣмъ пр. рокъ 1896. За той оденъ рокъ було тамъ 488 страйковъ, зъ котрыхъ лишь 232 закончились цѣлковитою побѣдою роботниковъ, въ 122 выграно по части, а въ 106 страйкахъ програно цѣлкомъ. Показалось, що страйки, запричиненѝ самыми роботниками, завсѣгды выгранѝ, а противно въ страйкахъ, до котрыхъ роботники були змушенѝ хлѣбодавцами, програли всегда. Выходить зъ того, що роботники мусять лучити ся въ великѝ, сильнѝ организаціи для взаимного вспомаганя и подчасъ страйковъ, споводованыхъ компаністами, щобъ и въ тыхъ выпадкахъ могли побѣдити.

— Alliance, O. Тутешнѝ майнеры по скінченю великого майнерского страйку не хотѣли приняти платнѣ, яка имъ припадала посля скалѣ уложенои на конвенціи въ Columbus, O. и застрайковали, жадаючи 65 цт. за тону. Доперва 11. с. м. въ наслѣдокъ конференціи мѣжъ властителями копалень а Становымъ судіею мировымъ вернули до роботы за 63½ цента за тону.

— Hazleton, Pa. Роботники въ копальни Lehigh & Wilkes-Barre компаніи на полудневой сторонѣ знову роспочали робити, бо обѣцяно имъ поддвысшене платнѣ.

— Cleveland, O. Ту заходять ся коло того, щобъ утворити трустъ всѣхъ фабрикантовъ цвяховъ и дроту.

— Pittsburg, Pa. Фірма Iones & Laughlins задумуе побудовати въ своѣй фабрицѣ Eliza Furnace на другій улицѣ 150 новыхъ коксовыхъ пецовъ, котрѝ въ 90 дняхъ мають бути готовѝ. Въ той фабрицѣ робить ся дуже добре.

— Trenton, N. J. Фірма Trenton Iron Co, достала замовлене на выбудоване 7 миль довгои желѣзницѣ на линвахъ дротовыхъ въ тѣснинѣ Чилькутъ въ Аляскѣ. Можна знайти тамъ роботу.

— Greensburg, Pa. Ту мае будовати Derry Sand Crushing компанія нову фабрику, въ котрой буде затруднено 100 люда.

— По коксярняхъ въ Mammoth, Necla и другихъ дистриктахъ повѣту West Moreland робить ся повною силою.

— Omaha, Nebr. Страйкуючѝ унійнѝ теслѣ, що працьовали на площи выставовой, побѣдили совершенно. Жадали они 8 годинъ денной працѣ, 30 цт. платнѣ за годину и затрудненя лишь унійныхъ людей. Контракторъ мусѣвъ уступити.

— Въ Hawkeye, повѣтѣ Westmoreland, по 5. лѣтахъ застою зачали минувшои Середы выпальовати коксъ. Тамъ потреба больше роботниковъ.

— Въ копальняхъ вугля, належачихъ до J. B, Corey коло Duquesne застрайковали майнеры, бо не доставали за свою роботу платнѣ, яка платить ся на цѣлой той околици.

— Pottsville, Pa. Копальня Ellsworth спалила ся дня 6. октобра, въ наслѣдокъ того 160 роботниковъ стратило роботу.

— Bellaire, O. Роботники въ фабрицѣ сталевой Bellaire Steel Co. застрайковали, бо знижено имъ платню.

ГДЕ ЄСТЬ?

Хто бы знавъ адресу Михаила Ардана, родомъ зъ Полянъ мысцовскихъ, повѣту коросняньского, зволить ласкаво повѣдомити о томъ подписаного.

Rev. John Ardan
225 Warren Str.
JERSEY CITY, N. J.

Тяжко зотхнувъ Тымко — переночувавъ, а на другій день выбравъ ся зъ другимъ чоловѣкомъ, що знавъ ся на границяхъ фармъ, для себе фармы шукати. Ходять оденъ день, ходять другій, ба, цѣлый тыждень лазили по корчахъ и степахъ, тай вконци втомленый Тымко знайшовъ собѣ фарму. Поля до ораня буде до 20 морговъ, якъ бы вычиствъ корчѣ знайшло бы ся разомъ и зъ 80 морговъ до ораня, проче сѣножать и добрый кавалокъ лѣса. Най ся дѣе Божа воля, подумавъ Тымко, вже осяду на той фармѣ, що буду лазити? Выбравъ Тымко мѣсце на хату, застромивъ въ те мѣсце тычку, найнявъ фѣру и поѣхавъ до офісу, щобъ заплатити фарму. Не богато ту заходовъ по тыхъ канадійскихъ канцеляріяхъ. Прійшовъ, сказавъ котру фарму выбравъ, присягъ, що тамъ нѣхто не сидить и нѣчого еще нѣхто на той фармѣ не робивъ, зложивъ 10 доляровъ, доставъ поквитоване и справа скончена. Вертае Тымко на фарму, везе въ чересѣ фарму, 113 морговъ за 10 доляровъ. И то якого ще грунту? Земля пшенична, сѣножать и лѣсъ. Боже! колько то треба бы заплатити за таку фарму въ Галичинѣ, а колько клопотовъ, а колько податковъ, а колько рожныхъ здирствъ? Скинувъ Тымко капелюхъ, взнѣсъ очи до неба и сердечно, сердечно зотхнувъ до Бога такъ сердечно, якъ только вмѣе зотхати оденъ хлѣборобъ, та добра не зопсута ще душа.

Найнявъ Тымко людей, навѣзъ дерева тай кладе хатину, тымчасову, малу хатинку, отъ щобъ въ зимѣ не змерзнути, тай щобъ другимъ людямъ хаты зъ дѣтьми не засиджовати. Сонъ не бере ся Тымка. Водъ досвѣдку до позной ночи робить коло хаты. Жѣнка лѣпить, вылѣплюе тай тѣшить ся, що вже буде свой кутикъ, а того свого кутика вже давно она не мала. За двѣ недѣли тай хата готова. Обтесанѝ осики поукладанѝ въ углы, дахъ вкрытый дернемъ, стѣны тай хатина, отъ и хатина початкуючого фармера въ Канадѣ. Купивъ Тымко за 30 дол. корову зъ теляткомъ, поставивъ стаенку, взявъ сѣна водъ сусѣда колька фѣръ, найнявъ плуга, щобъ выорати колька акровъ подъ зиму, а самъ ставъ зъ жѣнкою копати мандыбурку у заможного газды, чей щось на зиму заробить ся. Копае Тымко зъ жѣнкою картофлѣ, тай балакають собѣ про свою нову долю.

— На другій рокъ дочекаемо ся свого хлѣба, дѣти, кобы здоровѝ заробляли грошь, купимо якѝ бычата и плугъ, дочекаемо ся больше худобы, тай таки лѣпше буде ся жило, якъ въ Галичинѣ — бодай чоловѣкъ не побачить того екзекутора, що послѣдну кожушину тягне зъ жердки — балакае Тымко.

— Говори ты свое — перебила жѣнка — тамъ таки було веселѣйше, въ недѣлю выйшло ся до церкви, помѣжь люде, а ту сиди въ корчахъ, якъ дикѝ люде.

— Буде и церковь, буде якъ у людей, якъ только Богъ дасть здоровле — закончивъ Тымко и выкидавъ лопатою величезну мандыбурку.

Мôй переходъ на православіє.

(Дальше).

Я пиовъ по заду зъ пару людьми и такожь поучувавъ-емь ихъ на-користь православія. И такъ мы прійшли до помешканя епископового. Тутъ дали знати сей часъ епископу, що „калакуты“ вже прійшли. Епископъ казавъ имъ ждати до пообѣду. Но и я позôставъ хвильку зъ ними, ажь тутъ надходять, протоєрей и мôй товаришь и цѣлкомъ не зважаючи на насъ, пошли простъ до хаты. Я еще хвильку постоявъ, вагаючись чи ити и собѣ тамъ чи нѣ? Нѣ! гадаю не пôйду, бо може бы менѣ дали ѣсти або нѣ, а зрештою хотяй бы дали, то якось не выпадае въ такôмъ товариствѣ много ѣсти, лѣпше зайду до свого готелю а тамъ собѣ безъ церемоніи пôдъѣмъ якъ Богъ приказавъ, а заразъ по обѣдѣ зайду до нихъ.

Около 2 год. по обѣдѣ я прійшовъ назадъ до епископа и запукавъ до дверей. Въ дверяхъ указавъ ся протоєр. а зобачивши мене крикнувъ весело и здорово до мене: прошу, прошу! — А и мôй товаришь скочивъ зъ кресла и заразъ до мене: А гдежь вы були такъ довго? — Я дивлюсь на ихъ тварѣ, котрѝ выглядали якось дуже весело и кажу: о мусите ся добре бавити колисте такѝ веселѝ.

— О yes, yes, каже протоерей, але прошу блисше сюда, не стôйте за дверми.

— Заразъ, заразъ, кажу и поправляю на собѣ одѣжь, щобы якъ будь передъ епископомъ не стати и входжу до середины. Дивлюсь за епископомъ а епископа нема. Ага, гадаю, тому то они такѝ веселѝ. А гдежь епископъ?

— На горѣ еще не скôнчилось зъ етыми людьми, каже протоєрей.

— А не знаете отче чи епископъ ихъ прійме? — пытаю протоєрея.

— Не знаю, каже, певно что нетъ. О, бо епископъ дуже оглядный и вôнъ не хатѣтъ принимать какихъ будь людей, зрештою вы слышали сами въ церкви.

— Такъ, такъ, але щожь то мае до того якѝ они сутъ; приняти ихъ, если хотятъ и конець.

— О, нетъ господинъ! єго пôдвладнѝ епископу, самѝ ничь не робимъ безъ єго благословеньства, самѝ мы ничь не робимъ абсолютно.

— Самѝ ничь неробите?

— Нетъ нѣкагда!

Гм... гадаю, видишь го якъ на кождôмъ кроцѣ бре... каже, що самъ не робивъ ничь. — Ой, ой, ой, але слухайте дальше.

— Слухайте отче! алежь вы власне повинністе имъ помочи, если епископъ якійсь комедіи зъ ними робить и не хоче ихъ приняти. Вы повинни розтолкувати епископу теперѣшне положене нашихъ людей а черезъ то може бы епископъ бувъ взгляднѣйшій и принявъ ихъ.

— А чтоже меня то обходить, епископъ сказавъ бы, що я бавлюсь въ какуюсь агитацію, а слышалисте самѝ, что епископъ не любить ни какой агитаціи.

— Е объ чомъ то гаворить! втручаесь мôй товаришь, а до мене очима мругае отъ сгухайте! поѣдете въ Аляску, що васъ тое интересуе. Зачнѣмъ о чôмъ иншôмъ.

— Да, да, каже протоер. нехай васъ не интересуе, бо меня не интересуе тое.

— Добре, кажу, але чоловѣкъ до всего цѣкавый.

Тутъ приступае протоерей до мене и каже на ухо.

— Знаете, что любопытность первый степень до пекла?

— Знаете гаспадинъ я васъ полюбилъ, вы менѣ нравитесь, все осторожно, осторожно, а якъ харашо будешь робилъ, еще разъ кажу, что каріера не омпльно ждетъ тебя.

Въ тôмъ епископъ зôйшовъ зъ горы. Кождый занявъ свою позицію лишь я поступивъ пару кроковъ до епископа, котрый мене поблагословивъ, просивъ сѣдати и самъ сѣвъ за столомъ. — Наднесено чай (гербату) сейчасъ и мене попрошено сѣсти близше стола и напити ся чаю разомъ. Мѣжь тымъ епископъ зробивъ менѣ честь, наповняючи свою склянку гербатою, подавъ менѣ. Я подякувавъ, цѣлуючи въ руку епископа и сейчасъ погадавъ: Хвала Богу, все добре, бо могоричь вже есть, а и дѣйстно, що то все такъ красно складало ся, що если хто бувбы сказавъ, що то все неправда, що я выйду зъ тымъ въ поле, то бувбымъ, хлюстнувъ тому въ очи. Но, але инакше ся стало, тожь и -послухаймо дальше. При гербатѣ були розговоры розмаитѝ, а найбôльше о „калакутахъ“ и ихъ газетѣ „Свободѣ“, котра, що повинна народъ просвѣщати свѣтломъ правды Христовой то она впоюе въ народъ науку „нечестиву“ соціялистичну. То була гадка епископа. Мôй товаришь напротивъ твердивъ, кажучи, що если бы було бôльше такихъ газетъ якъ „Свобода“, то бы народъ мавъ гараздъ, а такихъ газетъ якъ „А. Р. В.“ назвавъ шматою, котрою не варто навѣть масло накрыти, а чому? бо еѣ редагуе такъ званый „писарь волостной“ безъ всякого образованя чоловѣкъ, а щобы газета була добра для народа и поучаюча, повиненъ редатовати еѣ чоловѣкъ зъ повнымъ образованемъ. — То не штука передруковати статѣ головнѣйшѝ и меншѝ зъ другихъ газетъ и где що зъ библіи и катехизму и назвати себе Edittor-омъ то не штука! Але штука вправдѣ склонити до пôзнаня правды и науки, безъ котрой пôсля моей мысли обôйтись днесь не можна! Отъ то есть моя гадка Ваше преосв.

Епископъ покрутивъ носомъ и заперечивъ, признаючи где-куда правду мому товаришови и въ кôнци сказавъ, що „ето все харашо“, щобы лишень не выступала такъ сильно противъ духовеньства православного и самыхъ православныхъ и щобы такъ духа соціялістичного на стрôмъ-головъ не впоювала въ народъ, бо каже: — Не льзя, не возможно выдирать народу вѣру, безъ котрой обойтись не можетъ. Кагда онъ не будетъ вѣрить ани въ Бога, ани въ Христа, ето вѣдомо, станетъ ся разбойникъ. Ето, ето. менѣ не нравить ся. Я яко архипастиръ буду бороть ея всегда зъ людьми заблудшими, такъ зваными соціялістами.

— Чей-же народови вѣры Ваше преосв. нѣхто не вôдбирае и не вôдбере. прецѣнь дикѝ суть люде а вѣру якусь маютъ, а народъ культурный мавъ бы то вôдкидати и бути безъ вызнаня? Що то, то нѣтъ, лишь вороги клясы чорной, а такъ званѝ нѣбы приятелѣ ихъ толкують имъ, що ворогами ихъ суть всѣ ліберальнѝ партіи, котрѝ хотять имъ Бога выдерти. А тыми откровенно суть капиталісты и по.... Такъ! при тôмъ я семь певный, що народъ не дасть собѣ выдерти вѣры. А поучити его о тяжкôй доли и неволи ничь не зашкодить.

— Нетъ, нетъ г. М. ета цѣла ихъ робота пса варта, обаламучовать народъ не штука.

— А власне штука такъ зфанатизованого обаламутити, але обаламутити чимъ добрымъ.

— Е объ чомъ ту гаворить, ето все сви..... А чомъ вы такъ калакутъ сидите тихо? — каже епископъ до мене.

— Я, Ваше преосв. привикъ все слухати тамъ, где мудрѝ люде говорять.

— Пайдьомъ на проходъ въ лѣсъ что?

— Харашо! — крикнули всѣ — а мôй товаришь выглядавъ якось дуже задоволено.

(Дальше буде).

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.